# Hz. EBU EYYUB EL-ENSARİ

- Medineli Müslümanlardan ve hicret sırasında Hz. Peygamber'i evinde misafir eden sahâbî.
- Adı Hâlid b. Zeyd'dir. Ebu Eyyub el-Ensarî künyesiyle meşhurdur. Ensâr'ın Hazrec kabilesinin Neccâroğulları koluna mensup olup, annesi Zehra binti Sa'd'dır. Abdülmuttalib'in vâlidesi tarafından Rasûlullah'la akraba olan Ebû Eyyûb, ikinci Akabe bey'atında hazır bulunmuş ve Rasûlullah'a iman etmiştir.

## Rasulullah'ı Misafir Etmesi:

- Medine, Müslümanlar için emin bir yer olduktan sonra Mekke'de Rasûlullah ile birkaç müslüman kalmıştı. Rasûlullah da hicret yolculuğuna çıkınca bunu haber alan Ebû Eyyûb her gün Medine'ye yakın Hire ad verilen yerde onun yolunu gözlerdi. Nihâyet Rasûlullah görününce bütün Neccar'lıları toplayarak Rasûlullah'ı karşıladı. Bütün Müslümanlar Rasûlullah'ı kendi evlerinde misafir etmek istiyordu.
- Zaman zaman, Rasûlullah efendimizin devesi Kusvâ'nın yularını yakalayanlar, "Buyurunuz yâ Rasûlallâh! Anamız, babamız, canımız, her şeyimiz; sizin yolunuza fedâ olsun!" diyerek, kendi evlerine götürmek istiyorlardı. Fakat Rasulullah, kimsenin gücenmesini arzû etmiyorlardı. Kusvâ'yı işâret ederek buyurdular ki:

- *Devemin yularını bırakınız! Kimin evinin önünde çökerse, orada misâfir olurum!*
- Gerçekten o deve de, sanki vazîfesini biliyormuş gibi hareket ediyordu. Yorgunluğuna rağmen, yavaş ve asîl hareketlerle, epeyce dolaştı. Sonunda, iki yetîme ait, boş bir arsa üzerinde durdu. Ağır ağır yere çöktü. Buraya daha sonra Mescid-i Nebevi yapıldı.
- Rasûlullah efendimiz devesinden inmediler. Hayvan tekrar ayağa kalktı, yürümeye başladı. Eski yere çöktü, bir daha kalkmadı ve tatlı tatlı homurdanmaya başladı.
- Bunun üzerine sevgili Peygamberimiz, Kusvâ'nın üzerinden inip buyurdular ki:
- *İnşâallah yerimiz burasıdır. Burası kimindir?*
- Yâ Resûlallah! Amr oğulları Süheyl ve Sehl'indir.
- *Akrabâlarımızdan hangisinin evi buraya daha yakındır?*

- Hâlid bin Zeyd Ebû Eyyûb el-Ensârî hazretleri sevinçle cevap verdi:
- Buyurunuz yâ Rasûlallah!
- Buyurunuz ki fakîr evimiz, varlığınızla şeref kazansın. İşte hemen şuracıktadır.
- Sonra da ilâve etti:
- Yâ Rasûlallâh! Bana müsâade ederseniz, devenin üzerindekileri oraya taşıyayım.
- Bundan sonra da devenin üzerindeki Rasûlullah efendimizin eşyalarını indirdi.

## Rasulullah Sevgisi:

- Ebu Eyyub anlatıyor:
- "Rasûl-i Ekrem evimizin alt katına yerleşmişti. Ben de üst kattaki odada idim. Bir gün yukarıdan yere bir miktar su dökülmüştü. Suyun tavandan sızarak Rasûlullah'ın üzerine gelmemesi için suyu bir bez parçası ile kurutmaya çalıştık. Bunun üzerine Rasûlullah'ın yanına inip dedim ki: 'Ya Rasûlallah, senin bulunduğun bir yerin üstünde bulunmak bize yakışmaz, yukarıdaki odaya teşrif etmez misiniz?' Rasûlullah o günden sonra üst kata çıktı"[1]

[1] Müslim.

- Ebû Eyyûb ile zevcesi Ümmi Eyyûb Rasûlullah'ın yemeğini hazırlardı. Bir gün soğanlı bir yemeği Rasûlullah yemeyip, "Onu yiyemedim, çünkü bu yemekte soğan olduğunu gördüm, ben ise soğandan hoşlanmam; fakat siz isterseniz yiyin onu yemekte bir sakınca yoktur" demiş, Ebû Eyyûb da, "Ya Rasûlallah, sizin hoşlanmadığınız şeyden biz de hoşlanmayız" demiştir.[2]

[2] Müslim.

## Katıldığı Savaşlar:

- Rasûlullah, Ensâr ile Muhacirler arasında gerçekleştirdiği "kardeşlik" olayında Ebû Eyyûb'e kardeş olarak Hz. Mus'ab b. Umeyr'i seçmiştir. Evinde kaldığı süre boyunca Rasûlullah'a Medine'de mihmandarlık yapan Ebû Eyyûb, Bedir, Uhud, Hendek ve diğer bütün gazvelerde Rasûlullah'ın yanında islâm cihad hareketlerine katılmıştır.
- Rasûlullah'ın vefâtından sonra da bütün gazâlarda yer almıştır. Hz. Ali'nin hilâfeti döneminde onunla birlikte Hâricilere karşı savaşmıştır. Hz. Ali'nin Medine'deki kaymakamı olan Ebû Eyyûb'un Halid ve Muhammed adlı iki oğlu, Umre adında bir kızı vardı. Hz. Ali devrinden sonra Muaviye zamanında Mısır'a gitti.

## Namaza Karşı Hassasiyeti

- Mısır valisi bir akşam namazına geç kalmıştı. O zaman namaz konusunda çok titiz davranan her sahâbî gibi Ebû Eyyûb şöyle demiştir:
- أَمَا سَمِعْتَ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: لَا تَزَالُ أُمَّتِي بِخَيْرٍ، أَوْ عَلَى الْفِطْرَةِ، مَا لَمْ يُؤَخِّرُوا الْمَغْرِبَ إِلَى أَنْ تَشْتَبِكَ النُّجُومُ؟
- Rasulullah'ın, *'Ümmetim akşam namazını yıldızların gökyüzünü kaplamasına kadar tehir etmedikçe hayır üzeredir, fıtrat üzeredir'* dediğini duymadın mı? "

- "Duydum" diyen Ukbe'ye, "O halde neden akşam namazını geciktirdin?" diye sormuş; çok meşgul olduğunu söyleyen Ukbe'ye şöyle demiştir:

- **أَمَا وَاللهِ مَا بِي إِلَّا أَنْ يَظُنَّ النَّاسُ أَنَّكَ رَأَيْتَ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَصْنَعُ هَذَا؟**

- "Senin bu yaptığını görerek, halkın Rasûlullah da böyle yapardı zannetmesinden endişe ederim"[3]

[3] İbn Hanbel.

## **İstanbul Seferi**

- Rasûlullah İstanbul'un fethini ashâbına anlatıp, şu müjdeyi vermiştir:
- لَتُفْتَحَنَّ الْقُسْطَنْطِينِيَّةُ، فَلَنِعْمَ الْأَمِيرُ أَمِيرُهَا، وَلَنِعْمَ الْجَيْشُ ذَلِكَ الْجَيْشُ
- *İstanbul elbette fetholunacaktır; onu fetheden kumandan ne güzel kumandan, onu fetheden asker ne güzel askerdir.*[4]

- Hicrî 52. yılda Muaviye oğlu Yezid kumandasındaki müslümanlar İstanbul'u kuşattılar.

---

[4] İbn Hanbel.

- İslâm dinini dünyanın dört bir yanına yayılması husûsunda çok büyüt gayrete sahip olan müslümanlar İstanbul'un fethi ve islâm devletinin sınırlarına dahil olmasını şiddetle arzuluyorlardı.
- Hz. Ebû Eyyûb el-Ensâri bu seferin hazırlanması için çok çalışmış ve sefere karşı çıkanlara öğütlerde bulunmuştu.
- Uzun bir yolculuk yapan Ebû Eyyûb yaşının çok ilerlemesinden dolayı İstanbul'a yaklaştıkları bir sırada hastalanmış, Yezid'e, öldüğü takdirde cenazesinin hemen gömülmeyerek ordunun varacağı en ileri noktaya kadar götürülmesini ve o yerde gömülmesini vasiyyet etmişti.
- Mümkün olan en ileri noktaya defnedilen Ebû Eyyûb müslümanların İstanbul'da bir sembolüdür. İstanbul, ashab devrinden başlamak üzere defalarca muhâsara edilmiş, nihâyet bu şehri fethetmek 1453 yılında Fatih Sultan Mehmed Han’a nasip olmuştur.

## Kişiliği, Ahlâkı, Fazileti:

- Ebû Eyyûb'un fazîlet ve kemâl itibariyle yüksek bir makamı vardı. Rasûlullah'ın eğitiminden geçmiş bir sahâbî olarak onun sünnetine çok önem verir, bir yanlışlık gördüğünde doğrusunu anlatır, hemen sünnetin uygulamasına çalışırdı. İslâm ordusu İstanbul'u kuşattığında hastalanan Ebû Eyyûb, o hâliyle bile Allah Rasûlünden şu hadisi nakletmiştir: "Kostantiniyye surunun dibine sâlih bir kişi gömülecektir." Umarım ki o kişi ben olayım.

- Ordu komutanı Yezid Ebû Eyyûb'un tabutunu askerlerin ortasına almış, askerler de çarpışmalarda bu tabutu koruyarak ilerlemişlerdir. İstanbul surlarını korumakta olan Bizans kumandanı bu garib durumu görünce, "Bu nedir?" diye sormuş, Yezid de, "Bu bizim peygamberimizin

sahâbisidir. Bize senin ülkende içerilere doğru götürülüp gömülmesini vasiyyet etti. Biz de onun bu isteğini yerine getireceğiz. " Bizans kumandanı: "Sen ne akılsız adamsın. Sen dönüp gidince biz onu köpeklere yem ederiz."

- Yezid: "Eğer onun kabrini açtığınızı veya cesedine birşey yaptığınızı duyacak olursam ben de bütün Suriye'de öldürmedik hristiyan, yıkmadık kilise bırakırsam bu ölüye ikramıma sebep olan zat-ı Peygamber'i (s.a.s.) inkâr etmiş olayım." Bunun üzerine kumandan şöyle demiştir: " Ben onun kabrini elimden geldiğince koruyacağıma Mesih hakkı için söz veriyorum." Surların dışında defnedilen Ebû Eyyûb'un kabrinin üzerinde sonradan bir kubbe yapılmış ve bu mübarek adamın kabri müslümanların ve hristiyanların saygı gösterdikleri bir yer olarak korunmuştur.

- Ebû Eyyûb el-Ensari hazretleri, Hayber savaşından dönülürken Rasûlullah'ın çadırının çevresinde kendiliğinden bütün gece nöbet tutmuş, Rasûlullah onun için,
- اَللَّهُمَّ احْفَظْ أَبَا أَيُّوبَ كَمَا بَاتَ يَحْفَظُنِي.
- *"Allah'ım, beni koruyarak gecelediği gibi, sen de Ebû Eyyûb'u koru"* diye dua etmiştir.[5]

[5] İbn İshak, İbn Hişam.

## Sakınılması Gereken Asıl Tehlike

- Muhacirlerden bir kişi İstanbul'da düşmanların safına saldırdı. Ve düşman safını deldi. Beraberimizde Ebu Eyyûb el-Ensarî de vardı. Bazı kimseler bu kişi için;
- : أَلْقَى بِيَدِهِ إِلَى التَّهْلُكَةِ.
- “Kendini kendi eliyle tehlikeye attı!”dediler.
- Ebu Eyyûb el-Ensârî bunun üzerine şöyle dedi;
- **فَقَالَ أَبُو أَيُّوبَ: نَحْنُ أَعْلَمُ بِهَذِهِ الْآيَةِ إِنَّمَا نَزَلَتْ فِينَا، صَحِبْنَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وشَهِدْنَا مَعَهُ الْمُشَاهِدَ وَنَصَرْنَاهُ، فَلَمَّا فَشَا الْإِسْلَامُ وَظَهَرَ، اِجْتَمَعْنَا مَعْشَرَ الْأَنْصَارِ نَجِيًّا،**

- biz bu âyeti daha iyi biliriz. Çünkü o, bizim hakkımızda nazil olmuştur. Biz Rasûlullah'la birlikte sohbet ettik. Onunla nice şeylere şâhid olduk ve ona destek olduk. İslâm yayılıp da ortaya çıkınca biz Ansâr topluluğu gizlice toplandık ve dedik ki:
- فَقُلْنَا: قَدْ أَكْرَمَنَا اللَّهُ بِصُحْبَةِ نَبِيِّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ونَصْرِهِ، حَتَّى فَشَا الْإِسْلَامُ وَكَثُرَ أَهْلُهُ، وَكُنَّا قَدْ آثَرْنَاهُ عَلَى الْأَهْلِينَ وَالْأَمْوَالِ وَالْأَوْلَادِ،
- Allah bize Nebiyy-i Ekrem'iyle sohbet etme şerefini lütfetti. Ve ona yardımcı olma imkânını bahşetti. Böylece İslâm yayıldı. Müslümanlar çoğaldı. Biz Rasûlullah'ı ailelerimize, mallarımıza ve çocuklarımıza tercih etmiştik.

- وَقَدْ وَضَعَتِ الْحَرْبُ أَوْزَارَهَا، فَنَرْجِعُ إِلَى أَهْلِينَا وَأَوْلَادِنَا فَنُقِيمُ فِيهِمَا. فَنَزَلَ فِينَا: {وَأَنْفِقُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلَا تُلْقُوا بِأَيْدِيكُمْ إِلَى التَّهْلُكَةِ} فَكَانَتِ التَّهْلُكَةُ [فِي] الْإِقَامَةِ فِي الْأَهْلِ وَالْمَالِ وَتَرْكِ الْجِهَادِ.

- Şimdi ise savaş ağırlığını kaybetti. Artık ailelerimize, çocuklarımıza dönüp onların yanında kalsak. İşte bunun üzerine «Allah yolunda infâk edin ve ellerinizle kendinizi tehlikeye atmayın» âyeti bizim hakkımızda nazil oldu. Bu âyette sözkonusu olan tehlike; cihâdı terkederek, mal ve çoluk-çocuk yanında oturmaktır.[6]

---

[6] İbn Kesir.

## Güzel Ahlakı

- Ebû Eyyûb hazretleri, zafer kazanılan bir deniz savaşından sonra, esirler arasında bir kadının ağladığını gördü. Nöbetçilere sordu:
- Bu kadın, niçin ağlar?
- Bilmiyoruz, yâ Ebâ Eyyûb.
- Kadının dilini bilen birini buldurttu. Onunla konuşturdu. Sonra tercümana sordu:
- Niçin ağlıyormuş?
- Çocuğundan ayrı kalmış efendim.
- Hz. Ebû Eyyûb, derhal vazîfeliyi bularak dedi ki:
- Çocuğu bulun ve anasının yanına getirin. Yeter ki, anacığına kavuşsun.
- Oradakiler sordular:

- Yâ Hâlid!.. O kadını tanıyor musunuz yoksa?
- Ebu Eyyub, cevap verdi:
- Sevgili Peygamberimizden işittim ki: *“Her kimse bir çocuğu, anasından ayırırsa; Cenâb-ı Hak da onu, âhıret gününde bütün sevdiklerinden ayırır.”*

**Zühdü**

- Abdullah b. Ömer, onun düğününe Ebû Eyyûb'u da çağırmış; Ebû Eyyûb, Sâlim'in evinin duvarlarının yeşil perdelerle süslenmiş olduğunu görünce, "Siz de mi duvarlarınıza perde asıyorsunuz" demiş,
- فَقَالَ اِبْنُ عُمَرَ: غَلَبَنَا عَلَيْهِ النِّسَاءُ»
- Abdullah b. Ömer de, "Ya Eba Eyyûb, kadınlarla başa çıkamadık" diye cevap verdi.
- قَالَ أَبُو أَيُّوبَ:«مَنْ كُنْتُ أَخْشَى عَلَيْهِ، فَلَمْ أَكُنْ أَخْشَى عَلَيْكَ، وَاللهِ لَا أَطْعَمُ لَكَ طَعَامًا فَرَجَعَ»

- Bunun üzerine Ebû Eyyûb "Pek çok kimse kadınlarla başa çıkamasa da senin başa çıkamayacağını ummazdım. Ben ne sizin evinize girer, ne de yemeğinizi yerim" demiştir.[7]

## Peygamber Sevgisi

- Rasûlullah efendimiz bir kuşluk vakti, Hz. Ebû Bekr ve Hz. Ömer ile beraber Ebû Eyyûb-i Ensârî hazretlerinin evine gittiler. Bahçede çalışmakta olan Ebû Eyyûb-i Ensârî hazretleri, Rasûlullah'ın mübârek sesini işitip koşarak eve geldi.
- "Hoş geldiniz, yâ Rasûlallâh! Arkadaşlarınızla beraber safâ geldiniz" diyerek karşıladı. Bahçede çalıştığını beyân edip, hurma ağacından bir salkım kopararak geldi. Salkımda üç çeşit hurma vardı.

---

[7] Kenzu'l-Ummal.

- Rasûlullah efendimiz buyurdu ki:
- *Yâ Ebâ Eyyûb! Bu salkımdaki kuru hurmaları ayır!*
- Yâ Rasûlallah! Emir sizindir. Ancak, size hayvan kesip, et ikrâm edeceğim.
- Eğer hayvan keseceksen, sütlü hayvan kesme!
- Ebû Eyyûb-i Ensârî oğlak kesip, hanımı Ümmü Eyyûb da yarısını söğüş yaptı, diğer yarısını da kızarttı. Sıcak bir ekmek hazırladı. Etleri ekmeğin üzerine koyarak sofrayı hazırladı. Sonra Ebû Eyyûb-i Ensârî hazretleri, “Yâ Rasûlallah, buyurunuz” dedi. Bunun üzerine Rasûlullah efendimiz buyurdu ki:
- *Yâ Ebâ Eyyûb! Bu ekmek ile etten bir parça da kızım Fâtıma’ya götür. Çünkü ben biliyorum ki; epey zamandan beri Fâtıma bu yemeği yememiştir.*

- Emir yerine getirilip, sofra kalktıktan sonra, Peygamberimiz, "Bütün bu nimetler, ekmek, et, hurma, ne güzel. Bu nimetler şükür ister" buyurup ağladılar. Sonra buyurdular ki:
- «إِنَّ هَذَا هُوَ النَّعِيمُ الَّذِي تُسْأَلُونَ عَنْهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ» ، فَكَبُرَ ذَلِكَ عَلَى أَصْحَابِهِ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِذَا أَصَبْتُمْ مِثْلَ هَذَا وَضَرَبْتُمْ بِأَيْدِيكُمْ، فَقُولُوا: بِسْمِ اللَّهِ وَبَرَكَةِ اللَّهِ، فَإِذَا شَبِعْتُمْ، فَقُولُوا: الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَشْبَعَنَا وَأَرْوَانَا وَأَنْعَمَ وَأَفْضَلَ، فَإِنَّ هَذَا كَفَافٌ بِهَذَا»
- *"Bu nimetler yüzünden, yarın kıyâmet gününde siz suâl olunacaksınız. Ancak, sağlığınızda elinize geçen ni'metleri yemeğe başlarken "Bismillah", doyduğunuz zaman da "Bizi doyuran, bizi nimetlendiren ve arttıran Allah'a hamd olsun" diyerek cenâb-ı Hakka şükür ve duâ ediniz. Zîrâ, cenâb-ı Hakkın verdiği rızık, sebeple, size kifâyet eder.*

- Resûlullah efendimiz gitmek üzereyken de, “Yâ Ebâ Eyyûb! Yarın da sen bize gel” buyurarak davet etti.
- Ebû Eyyûb hazretleri bu davete seve seve icâbet edip, Rasûlullahın yanına gitti. Rasûlullah efendimiz Ebû Eyyûb-i Ensârî hazretlerini çok sevdiğinden, mükâfat olarak, bir hizmetçisini onun hizmetine vererek buyurdu ki:
- Yâ Ebâ Eyyûb! Bu hizmetçi hakkında Allah’tan hayır iste. Çünkü, bu hizmetçi bizim yanımızda bulunduğu müddetçe, bundan hayırdan başka birşey görmedik.
- Ebû Eyyûb Rasûlullah efendimizin yanından ayrılınca; “Ben Fahr-i âlem hazretlerinin vasiyetlerinde hayır görüyorum. O sebeple bu hizmetçiden de hep hayır gördüm” demiştir.
- Ebû Eyyûb-i Ensârî Peygamberimiz için, hergün bir sofra hazırlamak âdetiydi. Bu izzet ve ikrâmıyla derecesi çok yükseldi.

## **Kabri**

- İstanbul muhasarası sırasında şehid olan Ebû Eyyûb el-Ensâri bugün İstanbul'un Eyüp ilçesindeki Eyüb Sultan Camii avlusunda bulunan türbesinde yatmaktadır. Kabri ile ilgili olarak, (bk. Taberî, Târih, III 2324 İbnü'l-Esir, Üsdü'l-Gabe, V, 143) adlı kitaplarda bilgi verilmektedir. Türbesi yıllarca müslümanların ziyaret yeri olmuştur; bugün de halk Ebû Eyyûb'un türbesini büyük kalabalıklar halinde ziyaret eder. II. Mahmud, Topkapı Sarayı hazinesindeki Hz. Peygamber'e âit kutsal eşyadan "Kadem-i Şerif"i bu camiye koydurtmuştur.